

UDK 358.412(497.1)

PEJČIĆ. Predrag

Prva i Druga eskadrila NOVJ (352 Yugoslav Squadron - 351 Yugoslav Squadron) / Predrag Pejčić. - Beograd : Vojnoizdavački i novinski centar : Komanda RV i PVO, 1991 (Beograd : Vojna Štamparija). - 357 str. : ilustr. ; 24 cm. - (Biblioteka Ratna prošlost naroda i narodnosti Jugoslavije ; knj. 396. Monografije jedinica NOV i PO Jugoslavije ; knj. 175) (Edicija Vazduhoplovstvo u narodnooslobodilačkom ratu ; knj. 2)
Tirai 2000 primeraka.

a) Eskadrila - Prva i Druga eskadrila NOVJ

PRVA I DRUGA ESKADRILA NOVJ (352 Yugoslav Squadron - 351 Yugoslav Squadron) u toku narodnooslobodilačkog rata nalazile su se u sastavu savezničke jedinice 281 Wing BAF (Balkansko vazduhoplovstvo). ali su sve zadatke izvrđavale nad teritorijom Jugoslavije.

U monografiji su opisani obuka u savezničkim vazduhoplovnim centrima u Africi, kao i svi zadaci vazduhoplovne podrške jedinicama 8. korpusa NOVJ. odnosno 4. jugoslovenske armije i RM. Detaljno su dati taktički postupci, kao i karakteristike ciljeva. Monografija je ilustrovana originalnim fotografijama i faksimilima (na engleskom i srpskohrvatskom jeziku).

Ovo izdanje sadrži i spisak pripadnika Prve i Druge eskadrile NOVJ.

UVOD

\ Tarodnooslobodilačku borbu u Jugoslaviji 1941 - 1945. bitno / \l karakteriše koncepcija svenarodnog rata, prema kojoj su rat TM vodile narodne mase, svim raspoloživim sredstvima i u sve tri dimenzije - na kopnu, na moru i vazdušnom prostoru. Ral u trećoj dimenziji - u vazdušnom prostoru, bio je, iz mnogih razloga, najsloženiji i zato najkasniji oblik ratovanja.

Početak stvaranja prvih borbenih vazduhoplovnih jedinica u NOR-u najavljen je na drugom zasjedanju Avnoja, kada je vrhovni komandant NOV i POJ postavio pitanje „isporučivanja našoj vojsci teškog savremenog naoružanja - tenkova, avijacije i dr. kao i stvaranja pomorske i avionske baze u Italiji“.

Na Teheranskoj konferenciji (28. novembra - 1. decembra 1943) oslobodilački rat naroda Jugoslavije dobio je veliku podršku najodgovornijih državnika vodećih sila antihitlerovske koalicije. Naime, oni su uvideli da će NOVJ. koja je već ostvarivala strategijsku inicijativu na jugoslovenskom ratištu, za sebe vezati veliki broj neprijateljevih divizija koje bi, inače, bile upotrebljene na italijanskom ili istočnom frontu.

Bilo je jasno da bi savremeno naoružana NOVJ, sa stanovišta savezničkih planova i trenutne vojno-političke situacije, pružila mnogo više. Takvu dilemu - omogućiti stvaranje jake savezničke armije, koja bi bila efikasnija u obračunu protiv zajedničkog neprijatelja, ili joj dati atribut - partizanska vojska, razrešice kompromis koji neće potpuno zadovoljiti vojne interese obe strane.

U vreme borbe za strategijsku inicijativu na jugoslovenskom ratištu, pretežno zasnovanoj na partizanskom obliku oružane borbe, i u vreme kada su Nemci i njihovi saveznici bili nadmoćniji u ratnom potencijalu, NOVJ je do aviona - i to u vrlo malom broju - dolazila zaplenom od neprijatelja, ili preletom na slobodnu teritoriju pilota i avio-mehaničara koji su se opredelili za NOP.

Zato je bilo neophodno obratiti se saveznicima i od njih, kao ravnopravnih partnera u ratu, zahtevati, kako je istaknuto, moderne avione.

U 1944 - kada dolazi do formiranja 1. i 2. eskadrile NOVJ - nemačka avijacija koja je dejstvovala po jedinicama narodnooslobodi-

¹ Iz izveštaja vrhovnog komandama NOV i POJ na II zasjedanju Avnoja 29. novembra 1943; Zbornik dokumenata NOR. tom II, knj. 11. dok. 84.

lačke vojske Jugoslavije predstavlja jake i respektivne snage, sa apsolutnom prevlašću u vazдушnom prostoru. Nemačka avijacija intenzivnije je angažovana u: operaciji „Konjićev skok“ (Rösselsprung), odnosno u desantu na Drvar (25. maj 1944); u durmitorskoj operaciji (16 - 26. avgusta) i u andrijevičkoj operaciji (18 - 25. avgusta). Posle reorganizovanja svojih vazduhoplovnih snaga, osnovno težište dejstva nemačkog vazduhoplovstva predstavlja zaštita povlačenja Grupe armija „E“, kao i prebaziranje eskadrila, koje sve češće trpe gubitke od savezničkog vazduhoplovstva.

U to vreme dolazi do narastanja jedinica narodnooslobodilačke vojske, koje sve jače učvršćuju svoje pozicije. Pored ofanzivnih akcija u raznim delovima Jugoslavije, Mornarica NOVJ vodi, takođe, uspešne borbe na moru. Dejstvom 1. i 2. eskadrile NOVJ, kao i savezničkog vazduhoplovstva, protivnikove snage sve više trpe gubitke - kako na kopnu i moru tako i u vazдушnom prostoru.